

Погорільська В. В.
*студентка факультету обліку і аудиту
Вінницького національного аграрного університету
м. Вінниця, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-323-4-35>

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ БАНКУ

На сьогоднішній день перед сучасними банками постає низка пріоритетних завдань, серед яких ключовими є забезпечення стійкості та підвищення ефективності на фінансовому ринку, що є важливою передумовою для стабільного функціонування та подальшого розвитку банківського сектору України. Важливим аспектом є також оцінка показників ефективності управління капіталом у банківській діяльності, що представляє собою складне та багатогранне завдання. Це питання охоплює всі напрями банківського бізнесу і піддається впливу різноманітних зовнішніх та внутрішніх чинників.

Необхідно враховувати, що дослідження даного питання має важливість не тільки для окремого банку, але й для всієї банківської системи в цілому. Саме тому аналіз основних показників ефективності управління капіталом є в центрі уваги як вчених, так і практикуючих банкірів. Більшість досліджень, присвячених цій темі, фокусується на вирішенні конкретних завдань, пов'язаних із підвищенням окремих показників чи напрямів роботи банку та аналізі виробничої діяльності банків. У цьому контексті, визначення основних показників, що характеризують розвиток банківського бізнесу, та виявлення факторів, що впливають на його капітал, є вельми доцільним завданням.

Ефективність діяльності банку, як суб'єкта бізнесу, визначається у результаті порівняння показників доходів та витрат, витрачених на отримання цих доходів. Вона досягається, коли банк з наявних фінансових та інших ресурсів отримує більший результат діяльності (прибуток), окупивши витрати на надання послуг клієнтам і забезпечення належного функціонування банку [1].

Управління капіталом банку – це процес, що забезпечує оптимальне використання ресурсів банку для досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкості фінансового стану банку. Оцінка

ефективності управління капіталом банку, як правило, ґрунтується на дослідженні багатьох показників.

Відомий економіст Васюренко О. В. головними критеріями ефективності управлінської діяльності вважає, як мінімум, виконання обов'язкових економічних нормативів і досягнення високих поточних і глобальних оціночних показників, які багато в чому визначаються на якісному рівні («набагато перевищують», «достатній рівень» і т.п.) [2].

Серед великої кількості показників ефективності банків, які застосовуються у банках, варто звернути увагу на ті, що відображають досягнення основних стратегічних цілей банків та можуть бути розраховані з використанням статистики Національного банку України.

Традиційно основними вимірниками економічної ефективності діяльності банків виступають показники рентабельності, причому особлива увага приділяється моделі Дюпона, що відома також як методика декомпозиційного аналізу прибутковості власного капіталу [3]. Дана модель включає аналіз п'яти коефіцієнтів: рентабельність власного капіталу, прибутковість активів, мультиплікатор капіталу, чиста маржа прибутку та доходність активів. Ці критерії дають можливість досліджувати ефективність управління капіталом банку в контексті взаємозв'язку ефективності використання власного капіталу, управління активами та ризиками, пов'язаними зі структурою джерел фінансування банківських операцій. Враховуючи важливість цього підходу для аналізу ефективності банку, слід відзначити його переваги: простота розрахунків, універсальність застосування, можливість аналізу груп банківських інститутів, факторний характер для дослідження причин та характеру змін ефективності, а також можливість порівняння ефективності банку з альтернативними інвестиціями в інші галузі економіки.

Проте, існує велика кількість інших різноманітних теорій, що стосуються оцінювання ефективності управління ресурсами банківських установ.

Проаналізувавши сучасну літературу в сфері банківської діяльності мною було виділено такі основні найважливіші показники ефективності управління капіталом банку:

– *Рентабельність власного капіталу (ROE)* – це відношення чистого прибутку до середньорічної величини власного капіталу. Формула ROE: Чистий прибуток / Власний капітал * 100%. Даний показник характеризує відсоток прибутковості власного капіталу і є критерієм ефективності інвестування коштів власників у банк;

– *Рентабельність активів (ROA)* визначається як відношення чистого прибутку до середньої за період (середньорічної) вартості активів за такою формулою: $ROA = (\text{Чистий прибуток} / \text{Загальні активи}) * 100\%$. Даний показник вказує на ефективність використання активів для генерації прибутку. Але у зв'язку з тим, що не всі активи приносять дохід, деякі банки в процесі аналізу прибутковості своєї діяльності деталізують показник процентної прибутковості активів, для розрахунку якого беруть робочі активи: $ROA = (\text{Чистий прибуток} / \text{Робочі активи}) * 100\%$;

– *Кредитний ризик* – це показник, який вказує на якість кредитного портфеля банку та ризик неповернення кредиту. Він є важливим для забезпечення стабільності кредитного портфеля та уникнення значних фінансових втрат;

– *Коефіцієнт ліквідності* – показник, який характеризує спроможність банку перетворити свої активи на наявні гроші з метою задоволення вимог власників щодо отримання вкладів і потреб клієнтів у позичках. Цей коефіцієнт залежить від розмірів, спеціалізації банків та політики центрального банку. Національний банк України (НБУ) встановлює комерційним банкам показники ліквідності у вигляді нормативного співвідношення між активами і зобов'язаннями банку з урахуванням терміну їх погашення й можливості реалізації активів [4].

Отже, ефективне управління капіталом є важливим аспектом для успішності банківської діяльності та вимагає постійної уваги від керівників установи. Для оцінки ефективності управління капіталом банку необхідно завжди глобально оцінювати фінансові показники, які є вагомою частиною аналізу і дають змогу визначати слабкі місця та знаходити джерела зростання доходів банків, а також слугувати базою для прийняття рішень щодо стратегії майбутнього розвитку.

Література:

1. Пась Я. І. Основні показники ефективності управління розвитком банківського бізнесу в Україні. *Вісник ХДУ*. 2021. № 43 С. 72–80.

2. Волкова В. В. Концепція вдосконалення механізму управління капіталізацією банків у сучасних умовах. *Економічний вісник Донбасу*. 2008. № 4. С. 169–178.

3. Гуляєва Л. П., Ніколенко Ю. В. Економічна ефективність діяльності банків в Україні. *Теорії мікро-макроекономіки*. 2008. Вип. 28. С. 299–309.

4. Осауленко О. Г., Васечко О. О., Пугачова М. В. та ін. Статистичний словник / за ред. д-ра держ. упр., проф., член-кор. НАН України О. Г. Осауленка; НТК статистичних досліджень. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. Агентство», 2012. 498 с.